

Cassii Dionis librorum perditorum fragmenta Parisiensia.

Primus edidit F. Haase, Dr.

Quum hoc potissimum consilio peregrinas bibliothecas hancque omnium locupletissimam Parisiensem adiissem, ut militares scriptores Graecos Latinosque neglectos adhuc et oblivione paene sepultos tandem aliquando in lucem producerem, dum totum me huic uni studio dedo naviterque materiam omnem comparo, quam praeter spem reperio amplam usuque insignem, repente me paene invitum ab instituto avocaverunt Cassii Dionis fragmenta felici casu reperta. Erat enim mecum Parisiis vir doctissimus G. Kramerus Berolinensis, cuius mihi consuetudine nihil iucundius, nihil exoptatius contigit, cuiusque discessu magnopere dolui. Is postquam in aliis terris ad Strabonem edendum tantas collegit copias, quantas raro cuiquam congerere suisque ipsum oculis adspicere datum est, unum hoc sibi reliquum fecerat, ut Parisienses quoque codices denuo excuteret, inter quos sciebat unum esse et vetustate et integritate longe omnium praestantissimum. Hunc ille quum mihi aliquando ostenderet, adverterunt me folia quaedam, in quibus recentior scriptura veteri inducta erat; quae quum curiosius perlustrarem, facile apparuit, contineri iis inter alia boni alicuius scriptoris historici fragmenta, quae neuter nostrum legere se meminisset. Kramerus vero quum totus in Strabone suo occupatus paucisque post diebus Parisiis profecturus non posset illa diligentius examinare, ego quid hoc rei esset curiosius quaesivi; et quum fragmenta inedita esse intelligerem eaque, nisi con-

iectura fallit, ex integro Cassii Dionis exemplo decerpta, quamvis aliorum laborum mole oppressus committere nolui, ea ut laterent diutius. Et hoc quidem optandum mihi imprimis videbatur, ut edenda curarem iam nunc, dum in re praesenti sum licetque ad codicem ipsum redire, si qua dubitatio subnascitur; alterum vero prae hoc parvi aestimabam, quod supersedendum videbam omni doctrinae instrumento, quo licebat alio tempore libellum exornare, si in patria otium contigisset propriorumque librorum usus. Neque enim hoc rei caput est; et certe iniquum erit, si quis a me nunc operosiores commentationem desideraverit. Nec tamen hoc eo pertinet, ut negligentiam aliquam meam excusem; quod enim agendum fuit praeter cetera, ut fragmenta accurate describerentur, id ego tanta fide tantaque diligentia feci, ut etiam insigne taedium magna constantia devoraverim. Vix enim dici potest, quantus labor sit, evanida litterarum vestigia, quae omnem oculorum aciem fugiant, ita indagare, ut certus sis, non tuam te coniecturam sequi, quae saepe oculorum testimonium aut praecurrit aut corrumpit, sed ipsam tenere scripturam veterem manifestis indiciis comprobata. Atque id quidem fieri nullo modo potest aliter, nisi ut eosdem apices sexcenties intueare, modo huc modo illuc folia versans, et modo in hoc modo in alio lumine ponens, si forte ex levicula aliqua umbra aut litterae aliqua particula totam possis agnoscere; ad quam rem magno mihi usui fuit, litteras omnes et quasdam earum coniunctiones separatim in schedula accuratissime depingere et hac quasi norma uti, quotiens quamque litteram magis augurabar scriptam esse quam videbam. Interdum vero etiam medicamine aliquo utendum fuit, et quod amicissimus Ritschellius nuper testatus est, quum eandem operam in Plauto suo magno cum fructu posuisset, id ego quoque expertus sum, liquorem qui fit e Galli nuce, nullam habere vim in veteri membrana, utile vero esse quod dicunt Ammonium hydrosulphuratum, cuius mihi quidem

hoc temperamentum commendatum est, ut sulphuris duae, salis ammoniaci et aquae singulae partes sint. Neque tamen tam certus est huius medicaminis effectus tamque commodus usus, ut non aliud melius desiderandum videatur; nam ut odorem taceam sane tetrum et abominandum, quem decet bonarum litterarum gratia dulcem putare, hoc habet magnum incommodum ille liquor, quod ubi membranae illitus est, quasi coagulat et quas vix elicit litteras, easdem rursus nova aliqua obscuritate obteggit inducta alba membranula, quam nimis sedulo si detergas, negotium corrumpas. Accedit quod in locis difficilioribus non sufficit medicaminis vis et quasi medio in conatu deficit; saepe enim vidi ita eo elici scripturam, ut eam nondum plane perditam esse appareret, non tamen ita, ut legi posset. Denique alii loci erant, in quibus opera omnis frustra fuit. Quamobrem optandum est vehementer, ut quum ferveant hodie naturalium rerum studia, nisi nimium erit philologorum odium, reperiat aliquis in nostram gratiam aliud medicamentum efficacius illo. Ceterum mihi quidem eo aucta est difficultas, quod scriptura recentior veteri superposita, quamquam nullius pretii est, tamen quum Strabonis sit, conservari debebat religiosissime; qua in re saepe bilem movit infausta librarii manus, qui non solum ipsum praestantissimum codicem perdidit, sed etiam pauca haec fragmenta data opera obscuravit, nec dicere attinet, quotiens exsecratus sum hominis importunitatem, quod saepe litteras suas non aut supra aut infra paululo posuit. In summam neque ego ipse unquam putaram tam asperum tale negotium esse, nec alii putabunt, nisi experti fuerint.

De codice ipso, qui quidem numero 1597 notatus est, paucis sic habeto; accuratius enim de eo exponet Kramerus aut in Strabonis editione, quam ut mox feliciter absolvat, vehementer optandum est, aut in dissertatione quadam, quam de editionis eius ratione omnique negotio critico quod in ea suscepit, propediem editurus est. Ipsi autem Strabonis libri

quum in membrana bona et pura eleganter perscripti essent, accidit nescio quo casu, ut multorum foliorum margines plus minus laederentur, ita fere, ut mures videri possint hanc perniciem pulcherrimo libro intulisse. Quod damnum ut resarciret librarius aliquis seculo XVI., eam cuique folio laciniam agglutinavit, quae cuique ablata erat, et cum membranae penuria laboraret, praeter paucissimas schedulas, quas vacuas habuit, folia plurima ex aliis codicibus decerpit eaque dissecta et in eam formam, qua ubique opus erat, redacta Straboniano libro adaptavit, scriptura veteri, quoad eius fieri potuit deleta aut obscurata, quae tamen adhuc legi potest commode, ubi non aut alia scriptura ei illata est, aut inductum gluten, quo folium alteri adiungeretur. Glutinis autem imprimis perniciosa vis fuit, adeo quidem, ut plerumque vix tenuissima veteris scripturae vestigia appareant, quae magis etiam eo obscurata sunt, quod eius scripturae, quae erat in folio Straboniano, inversa imago illis impressa est, qua quidem in re etiam aliud fuit nefarium librarii peccatum. Quum enim folia foliis agglutinaret, non in mentem ei venit conservare scripturae Straboniana quantum fieri posset, sed quo firmiter illata folia adhaerent, illius satis lata spatia glutine obtexit; neque etiam quae sic obtexerat verba, accurate describenda putavit in folio adiuncto, sed cum eo stupore esset, ut codices alios aliis praestantiores esse non sentiret, recentioris sectae librum arripuit et ex eo supplevit et quae ipse obtexerat et quae antea iam in laesis marginibus perierant. Eodem enim tempore scripta videntur supplementa, quo resarcirentur folia et denuo ligarentur; et in novo libri tegumento Henrici IV. nomen et insigne conspiciuntur. Agglutinata folia resolvit Laporte Duthail, ut quidquid sub iis reliquum est veteris scripturae describeret; et cum ille rursus agglutinanda curasset folia, Kramerus nunc, qui suo iure eius diligentiae diffideret, impetravit, ut eadem denuo resolverentur; tanta enim est in Hasio, librorum Mss.

Conservatore, humanitas, tanta in adiuvandis studiis nostris facilitas, ut dubites utrum hac laude maior sit an amplissimae doctrinae copiis, quas iamdudum nemo est quin admiretur, quamvis vir praestantissimus et muneribus gravissimis adeo occupatus sit et tantum temporis sui aliorum studiis transmittat, ut non permittat sibi proferre insignes ingenii doctrinaeque fructus, quorum spem fecit. Hasius igitur, cui ego quoque multis nominibus immortalem gratiam debeo, postquam folia caute soluta sunt, mihi ea utenda concessit, neque patietur ea iterum aliquo glutine affigi, sed alio modo adiungenda curabit.

Iam vero codices ii, e quibus folia agglutinata decerpit librarius, quantum equidem intellexi, tres fuerunt, iique omnes antiquissimi et ipso etiam Strabonis libro antiquiores. Ex his unus quidem is, e quo longe plurima folia aut foliorum particulas desumpsit, sunt enim numero triginta sex, litteris uncialibus pulcherrime scriptus fuit; continetur eo Graeca veteris Testamenti interpretatio; certe in foliis 217. et 218. legi Genes. cap. 24. ubi narratur Rebeckae historia, cuius quum exiguam particulam, quam forte descriperam, cum exemplo edito conferrem, vidi aliquas esse scripturae diversitates, quae satis memorabiles videbantur. Sed quoniam plura conferre haud levis labor est nec licet mihi nunc plane nova studia arripere, nolui accuratius haec folia pertractare. Neque dixerim ea omnia, quae sunt uncialibus litteris scripta, ex eodem codice eiusdemque argumenti esse; nihil tamen in iis vidi, quod non aut e Veteri Testamento aut ex aliquo scriptore ecclesiastico petitum videatur. Locus autem ille quem indicavi, sic in codice legitur fol. 217. a.: *καὶ ὕδρευ-
σατο πάσαις ταῖς καμήλοις, ὁ ἄνθρωπος κατεμάθανεν αὐ-
τὴν καὶ παρεσιώπα τοῦ γινῶναι, εἰ εὐδοῶκει ὁ κ[ύριος] τὴν
ὁδὸν αὐτοῦ ἢ οὐ· ἐγένετο δὲ ἡμίχα ἐπαύσα[ν]το πᾶσαι αἱ κά-
μηλοι πίνουσαι, ἔλαβεν ὁ ἄνθρωπος ἐνώτια χρυσῶ ἀνὰ
δραχμὴν ὀκτῆς — — ἐπὶ τὰς χεῖρας. Item in fol. 218. a.:*

— τὰ ἐνώτιυ καὶ τὰ ψέλια ἐπὶ τὰς χεῖρας τῆς ἀδελφῆς αὐτοῦ καὶ ὅτε ἤκουσεν τὰ ῥήματα Ρεβέκκας τῆς ἀδελφῆς αὐτοῦ λεγούσης οὕτως λελάληκέν μοι ὁ ἄνθρωπος καὶ ἦλθεν πρὸς τὸν —.

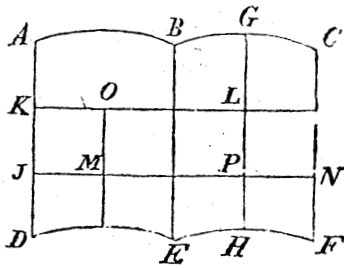
Alter deinde codex, cuius paucissimas tantum minutissimasque schedulas repperi, non uncialibus litteris scriptus fuit, sed tamen item antiquis et admodum similibus iis, quae sunt in fragmentis Dionis; manus tamen diversa fuit. Argumentum quale fuerit difficile est augurari, quum nullam schedulam deprehenderim, quae integram aliquam sententiam contineat. Una est, folio 186. agglutinata, e qua conicere licet agi de rebus ad civile ius pertinentibus, de pecunia debita et pignore capiendi. Lego enim haec:

ἴνεται πε
 ματος ἄ
 δὲ πρᾶγμα
 νφιλον ειν-
 λομενον ἡ-
 ἐνέχυρον ληφθῆ
 οὔτως ὀφεί
 — — νειν μεν
 — — τὸ ἴδιον
 εδανείστησά

In reliquis huius generis schedulis quum pauciora etiam sint, quae legi possint, operae precium non est quaerere, unde illae decerptae sint.

Progredior iam ad ipsa Cassii Dionis fragmenta, reperia in schedulis quinque, quae agglutinatae sunt foliis 212., 213., 214., 219., 220., magnitudine fere pares, nec casu ita dispositae aut e variis locis conflatae, sed apparet priores tres olim inter se coniunctas fuisse et item posteriores duas, quod recte me repperisse docent aperte ipsa verba, ut infra a me composita sunt. Quum enim Strabonianorum foliorum exteriores tantum margines periissent, non opus erat ad lacunas explen-

das admodum latis foliis; et quinque quidem haec habent fere latitudinem trium digitorum aut paulo plus; altitudine autem necessario eadem sunt qua folia Straboniana, id est digitorum fere novem. Sed unum tantum folium est 213., quod ita e Dionis codice exsecuit librarius, ut id eodem modo quo in illo positum fuerat, in Strabonis quoque codice poneret; itaque hoc folium altitudinem priorem servavit nisi quod margo superior vacuus, qui fere duorum digitorum fuisse videtur, resectus est, ut altitudo paulo minor codicis Straboniani aequaretur; inferior vero margo servatus est integer et praeterea lineae omnes a summa ad imam, quae sunt numero 34., quem quidem numerum probabile est in omnibus Dionis foliis observatum esse, quum scriptura sit admodum accurata et aequalis. Sed ex folio hoc 213. ut altitudo perditii codicis intelligi potest, ita non potest latitudo, cuius tres tantum, ut dixi, digitos librarius servavit; eam vero demonstrant integram reliqua folia quattuor. Haec enim omnia inversa sunt ita, ut quae eorum in Dionis codice latitudo fuerat, ea in Straboniano fieret altitudo, et contra quae fuerat altitudo, fieret latitudo; quo factum est, ut fragmentorum lineae in his foliis servarentur integrae; tota enim earum latitudo in Straboniani codicis altitudine non solum locum habebat commode sed eam ne aequabat quidem; qua re coactus est librarius non unius folii latitudinem adhibere sed adiungere partem alterius, quod illi cohaerebat; quum enim membrana omnis in bina complicata esset folia, haec librarius explicuit, et secundum latitudinem dissecuit, non tamen continuata sectione ab unius folii exteriori margine ad eundem marginem alterius; sed cum paulo supra plicam pervenisset fere ad medium alterius folii, substitit eiusque partem anteriorem in altitudinem servavit integram, ita ut haec fere totius rei forma esset:

Folium igitur 213. resectum est ut FG ; reliqua vero ut HI , in quibus apparet binorum foliorum partes coniunctas esse, et folia quidem 212. et 214. cum folio 215. plane ita cohaeserunt ut HI et LA cum GF ; contra folia 219. et 220. ut FM et NO . Haec mihi fusius explicanda putavi, ne qua in ordinandis foliis obscuritas aut dubitatio relinqueretur. Signabo autem folia ita, ut A significet eius folii partem, cuius integra latitudo est, ut IE ; B autem alterius partem illi cohaerentem, ut EP ; a contra significabit paginam rectam, b paginam versam.

Scriptura elegans est et aequalis seculi fere decimi. Compendia sunt paucissima; nulla enim alia repperi nisi ζ pro $\kappa\alpha\iota$, et pro ν interdum in versus fine praecedenti litterae linea superponitur; denique semel $\sigma\bar{\eta}\iota\alpha$ legitur pro $\sigma\omega\tau\eta\eta\iota\alpha$, quae omnia cum aliis quibusdam iam in vetustissimis libris Mss. reperiuntur. Interpunctio satis frequens est et a nostra multum discrepans, apta tamen et plena iudicii; non enim sententiae solum sed etiam sententiarum membra simplici puncto disiunguntur, idque non pro structura grammatica, sed prout verba quaeque inter se coniuncta sensum aliquem se contentum exprimunt. Ubi narratio ad novam aliquam rem et a praecedentibus diversam progreditur, non videtur alia quam illa interpunctio poni, nec vero post hanc interpunctionem ponitur maior littera aut in novum versum transitur, sed sequentis versus prima littera profertur in marginem et maior est, quamquam vox, cuius ea littera est, neque exordium neque summam aut caput novi argumenti

continet; quod ita esse, satis demonstrant exempla duo fol. 213. b. et 219. B. a.; in uno tertio quod est fol. 219. A. b. cecidit commode, ut argumentum novum cum versu novo initium caperet; quartum in fol. 220. B. a. quale fuerit sciri non potest. Ceterum capitum summae in margine adscriptae sunt, ut fol. 220. A. a. et 219. A. b., eaeque interdum nominibus tantum continentur, ut fol. 220. A. b. quae nonnunquam potius memoriae causa scribebantur, quam ut argumentum indicarent, cuius rei exemplum est fol. 214. A. b. Denique quum fol. 212. A. b. prodigia enarrentur, librarius in margine ordinem eorum numeris positus indicavit.

Praecipua autem virtus codicis in eo cernitur, quod omne genus vitii ita liber est, ut vix quicquam videre possis emendatius; etenim non solum graviora vitia absunt, quae sententiam corrumpant, sed minora quoque haec, quae in recentioribus codicibus frequentissima sunt, quum propter pronunciationis similitudinem η , ι , \omicron , υ inter se commutarentur, praeterea α et ϵ , o et ω aliaque plura. Quamobrem haud facile crediderim ullum in his fragmentis vitium esse, quod coniectura tolli debeat ibi quidem, ubi de eo, quod scriptum est, dubitare non licet; excipio paucissima, ut $\acute{\alpha}\nu\epsilon\pi\acute{\iota}\sigma\theta\eta$ pro $\acute{\alpha}\nu\epsilon\pi\epsilon\acute{\iota}\sigma\theta\eta$, $\varphi\rho\upsilon\acute{\rho}\omega\upsilon$ pro $\varphi\upsilon\acute{\rho}\iota\omicron\nu$ positum et si quae alia infra commemorabuntur. Accentus diligenter videntur positi fuisse; eorum tamen magna pars evanuit; quam vero nos nunc in inclinando accentu rationem sequimur, eam neque in hoc codice reperias neque in ullo alio. Denique iota subscriptum nullum est; neque tamen constanter ubique adscriptum; hoc enim in foliis 219. et 220. multo frequentius est quam in prioribus.

Sed priusquam ipsa fragmenta describo, alia nonnulla dicenda sunt de eorum auctore et argumento, quas res vellem sane liceret mihi paulo diligentius tractare; neque enim fugit me, quae et quanta in hac parte agenda sint, quorum quod alia silentio transmitto, alia vix leviter attingo, nec

mirari debet nec indignari quisquam; fateor enim ingenue, cum raptim haec et praecipiti plane festinatione scribam, noluisse me ullam instituere quaestionem, quae longiora studia aut adiumenta plura desideraret quam paucissima ea, quae in manu sunt; accedit quod ex longo tempore diversissimis studiis occupato non licuit accuratius tractare Cassium Dionem, quem non melius noram quam alium quemvis scriptorem, ad quem non praecipuo aliquo studio aut singulari necessitate traharis. Quibus igitur argumentis usus sum, ut huic potissimum fragmenta mea tribuerem, ea fortasse nec omnium gravissima sunt nec per se sola sufficiunt; sed tamen, quum errare me non putem, facile iis acquievi; et vero etiamsi errem, nec crimen magnum erit nec damnum.

Iam primum hoc mihi manifestum videbatur esse, nec Polybium nec Appianum posse fragmentorum auctores haberi, quorum ille haud dubie de iisdem rebus scripsit fusius, interposito suo iudicio, additisque praeceptis ad remp. administrandam bellaque gerenda utilibus et quae alia sunt, quibus senex loquaculus, uti eum Schneiderus alicubi ad Aristot. Polit. appellavit, pragmaticum historiae scribendae genus suo more sectatus est. Appianus vero omnino nullum librum scripsit eo modo institutum, ut horum fragmentorum argumentum simul complecteretur, quae neque in eius Punica historia neque in Macedonica locum habere possunt. Restant Diodorus Siculus et Cassius Dio, de quibus maior dubitatio esse potest; nam de aliis cogitare rerum Romanorum scriptoribus, quorum libri iam antiquis temporibus perierunt, importunum sit et ineptum. Sunt tamen illi quoque auctores adeo diversi, ut paulo quidem ampliores partes non possint utrique pariter tribui; diversum est dicendi genus, diversa rerum narrandarum et ordinandarum ratio, quorum utrumque in his fragmentis si confideres quale sit, non puto Diodorum agnosces, sed omnino Cassium Dionem, quod ut aliquo certe utriusque rei specimine confirmetur, de dicendi

genere memorabo particularum δὲ δῆ usum, qui in fragmentis reperitur saepe; vid. III, lin. 8. VI, lin. 1. sq. lin. 23. VIII, lin. 5. lin. 7. XII, lin. 7. XIV, lin. 10. et fortasse X, lin. 12. Est autem haec res, ut equidem existimo, eiusmodi, ut in ea peculiarem unius scriptoris consuetudinem agnoscas; neque momentum ullum habet, si demonstretur, Diodorum quoque δὲ δῆ particulis usum esse, quod fieri posse facile largior; quis enim iis non usus est? Frequens autem consuetudo illa, in coniungendis rebus diversis δὲ δῆ dicere, non est Diodori, est vero Cassii Dionis. Taceo alia huius generis, quae nunc comprobare non vacat. Sed consideret aliquis, qua ratione Diodorus et Cassius tempora annosque notare soleant, cuius rei in fragmentis unum exemplum est; vid. IV, lin. 4. Id vero neminem fugit non posse in Diodorum cadere, qui annos operosius separat et praeter consules etiam Atheniensium archontes appellat.

Denique misso hoc argumentorum genere aliud adhibebo, quod quoniam firmissimum est, more consueto ultimum ponam. Quum enim singulari casu factum sit, ut omnium scriptorum, quorum adhuc mentionem feci, libri ii perierint, in quibus belli Punici secundi Macedonicique primi historia narrata erat, ex eorum fragmentis et excerptis, quae haud pauca admodumque diversa reperta sunt, intelligere fortasse licet, cuius scriptoris ea sint, quae nunc edo, quae quidem non excerpta esse sed ex integro codice ablata non obscurum est. Quamobrem quum Dionis Diodorique fragmenta et quae dudum edita sunt et quae nuper repperit Maius fugitivo oculo percurrerem, nihil inveni, quo possem in rem meam uti; fateor tamen eam quaestionem iterum et diligentius instituendam esse. Inveni vero aliud tacitum testimonium, quod mihi instar omnium fuit. Constat enim *Zonaram* Chronicon suum e variis scriptoribus bonis compilasse, quorum pars nunc interiit; is igitur eo quoque scriptore usus est, cuius nostra fragmenta sunt, e quibus quae iisdem servatis verbis

excerpsit, ponam infra. Fuisse vero eum in hac historiae parte Cassium Dionem, quum ex aliis fortasse rebus sciri potest, tum ego ex hoc intellexi, quod loci quidam Zonarae, qui ad Scipionem pertinent, in Excerptis Peirescianis Cassii Dionis reperiuntur; qui quidem loci quoniam rerum temporumque ordine arcte cohaerent cum iis, quae ex nostris fragmentis excerpit, utrorumque quin eundem fontem habuerit, vix licet dubitare. Et vero Dione usum esse Zonaram frequentissime, dudum iam alii multi animadverterunt, quorum nonnullos appellavit Du Fresne in praefat. ad Zonaram.

Haec sunt, quae de auctore fragmentorum in praesenti disputare succurrebat; quae sive vera sunt sive falsa, quum inedita sint fragmenta haud dubie et scriptoris haud contemnendi, grata accidere debent omnibus, qui litteris nostris favent, quamquam ipsae quidem res gestae in iis non ita narrantur, ut historiae quoque insigne incrementum accedat; plenius enim easdem res narratas habemus a Livio, et in quibus forte ab illo fragmenta discrepant, ea pleraque omnia dudum licuit cognoscere e Zonara. Illud vero gravius est, quod luculento exemplo discimus, et Cassius Dio quomodo res antiquiores tractaverit, quaeque ei cum Livio intercedat ratio, et Zonarae qui sit in hac parte fons et quomodo eo usus sit; quae omnia nondum, quod sciam, accurate a quocquam disputata sunt; de Zonara tamen sperare licet accurate mox quaesitum esse Pinderum, v. cl., qui, postquam Beckerus Ratzeburgensis destituit hanc provinciam, novam eius editionem curat. Denique hoc tacere non possum, inventis his fragmentis spem augeri, fore ut aliquando integrum Cassii Dionis opus restituatur; constat enim ex reliquis fragmentis, quae multa et varia sunt, eos quoque libros, quibus nunc caremus, in manibus fuisse hominibus Graecis haud amplius duobus seculis ante inventam artem typographicam; quorum librorum exempla omnia periisse in imperii Byzantini ruina facile quis putaverit, qui consideret, fragmenta adhuc

collecta non esse ex ipsis Dionis codicibus petita, sed ex aliorum libris, qui ea excerpserant; sed id secus esse, nunc apparet; habemus enim folia decerpta ex ipso aliquo integro Dionis libro, quem plus quam seculo post deletam Constantinopolin a nefario Gallico librario dissectum esse verisimile est.

Vellem vero quae nunc primus in lucem profero fragmenta, ita emendata et integra proferre liceret, qualia futura erant, si minus male habita essent quinque illa folia, quorum formam fortunamque enarravi. Nunc vero tot in his manca, tot dubia supersunt, ut amplam habeant materiam, qui coniecturis delectantur. In his equidem nunc haud poenitentiam operam posui, nec pauca sunt, quae quum coniectura repperissem, postea egregie comprobari vidi, quum Zonaram comparassem aut scripturam medicamine elicussem; quae vero reliqua sunt, nolui omnia attrectare; nemo enim in his rebus vim sibi facere debet, nec cogi potest divinatio. Quamobrem de coniectura ea tantum posui, quae facile succurrebant. Quae non potuerunt ita legi, ut dubitatio nulla esset, minoribus litteris describi iussi; et dubias quidem singularum litterarum reliquias poteram etiam plures adnotare; sed id et longum est et inutile, praesertim quum ob oculos ponere non possim ipsam illam figuram, quam haec aut illa litterae pars reliquit, ita ambiguam, ut litteram ipsam augurari nequeas. Praeterea spatia accurate descripsi, in quibus aliquid periit, amissarumque litterarum numerum, quoad eius fieri potuit, punctis indicavi, hoc quoque servato, ut eosdem versuum initia exitusque facerem, quos habet codex. His praedictis, quae ad fragmenta omnia pertinent, ipsa nunc subiiciam, pauca deinceps de singulis additurus, quae memoratu digna videbuntur.

I. Fol. 214. A. a.

μέντοι καὶ ἠθέλησε τοῦτον τίσασθαι· προὔποπτευθεὶς γὰρ ἔφυνγε καὶ εἰς τὴν Αἰβύην ἐλθὼν πολλὰ μὲν καθ' ἑαυτὸν πολλὰ δὲ καὶ μετὰ τῶν Ῥωμαίων καὶ τὸν Σύφακα καὶ τοὺς Καρχηδονίους ἐλύπησεν· Ὁ Σηπίων δὲ ἐπειδὴ πάντα τὰ ἐντὸς τοῦ Πυρηναίου τὰ μὲν βία τὰ δὲ ἐδμολογία προσεποιήσατο, τὸν στόλον τὸν εἰς τὴν Αἰβύην ἠτοιμάζετο, ὥσπερ εἴ ἠφίετο· καὶ γὰρ τοῦτο καίτοι πολλῶν ἀντιλεγόντων ἐ[π]ειράπη τότε· καὶ τῷ Σύφακι συγγενέσθαι ἐκελεύσθη· καὶ ἐξείργαστό τι τοῦ φρονήματος τοῦ ἑαυτοῦ ἄξιον· ἢ γὰρ Καρχηδόνα εἶλεν ἂν τὸν πόλεμον αὐτῇ περιστῆσας, ἢ τὸν Ἀννίβαλ ἐκ τῆς Ἰταλίας ἐξήγαγεν, ὅπερ ὕστερον ἔπραξεν, εἰ μὴ οἱ ἐν οἴκῳ Ῥωμαῖοι τὰ μὲν φθόνῳ αὐτοῦ, τὰ δὲ καὶ φόβῳ ἐμποδῶν ἐγένοντο· τό τε γὰρ νέον πᾶν μειζόνων ἀεὶ ἐπορέγεσθαι καὶ τὸ κατορθοῦν πολλάκις ἄπληστον τῆς εὐπραγίας εἶναι νομίζοντες χαλεπώτατα ἂν ἠγοῦντο νεανίσκου ψυχὴν ἀχχίματι πρό . . .

II. Fol. 212. A. a.

. X . . . οὐκ ἐκείνῳ πρὸς τε δυναστείαν καὶ δόξαν ἀλλ' ἑαυτοῖς πρὸς τε ἐλευθερίαν καὶ σωτηρίαν συμφέρη χρῆσθαι, κατέλνον αὐτὸν, καὶ ὃν αὐτοὶ προῆγον εἰς τὰ πράγματα ἐν χρεία αὐτοῦ γενόμενοι, τοῦτον ἐθελονταὶ καθήρουν, ὅτι μείζων τῆς κοινῆς ἀσφαλείας ἐγεγόνει· καὶ τοῦτον οὐκέτι ὅπως Καρχηδονίους παντελῶς δι' αὐτοῦ καταπολεμήσωσιν, ἀλλ' ὅπως μὴ ἑαυτοῖς τύραννον ἀνθαίρετον ἐπασκήσωσιν ἐσκόπουν. Τῶν οὖν στρατηγῶν δύο αὐτῷ διαδόχους πέμψαντες ἀνεκάλεσαν αὐτόν· καὶ τὰ μὲν ἐπινίκια οὐκ ἐψηφίσαντό οἱ, ὅτι ἰδιότης τε ὢν ἐστράτευτο καὶ ἐπ' οὐδemiῶς ἐνόμου ἡγεμονείας ἐξήταστο· βοῦς μέντοι ἑκατὸν λευκοῦς ἐν τῷ Καπιτωλίῳ θῦσαι καὶ πανήγυριν τινὰ ἐπιτελέσαι, τὴν τε ὑπατίαν εἰς τὸ τρίτον ἔτος αἰτῆσαι ἐπέτρεψαν· αἱ γὰρ

III. Fol. 214. A. b.

ἔς νέωτα ἀρχαιρεσίαι φερούσ . . ἐγεγόνεσαν. Ἐν δὲ τοῖς αὐ-
 τοῖς τούτοις χρόνοις καὶ ὁ Σουλπίκιος μετὰ τοῦ Ἀττάλου
 Ὠρεὸν μὲν προδοσία, Ὀπουῖντα δὲ . . δ . . . ισχυρὸν ἔ-
 λαβεν· ὁ γὰρ Φίλιππος οὐκ ἠδυνήθη σφίσι διὰ χθ . .
 καίπερ ἐν Δημητριάδι ὧν ἐπαμῦναι, ἐπειδὴ οἱ Αἰτωλοὶ
 τὰς διόδους προκατέσχον· ὁψὲ δ' οὖν . . π . . . θ . . . ε ς
 καταλαβὼν τὸν Ἀτταλον τὴν λείαν τὴν ἑαυτοῦ ο τ .
 διατιθέμενον, ἐκείνῳ μὲν γὰρ αὐτῆ, [τ]οῖς δὲ δὴ Ῥωμαί-
 οισ ἢ ἐκ τοῦ Ὠρεοῦ ἐγένετο, ἔς τὰς ναῦς αὐτὸν κατήραξεν·
 ὥστε τὸν Ἀτταλον διὰ τε τοῦτο καὶ διὰ Προυσίαν τὸν Βι-
 θυνὸν βασιλέα, ἐσβαλόντα τε ἐς τὴν χώραν αὐτοῦ καὶ
 πορθοῦντα αὐτὴν ἀποπλεῦσαι κατὰ τάχος οἴκαδε.
 Ὁ μέντοι Φίλιππος οὐχ ὅσον οὐκ ἐπύρθη τούτῳ, ἀλλὰ καὶ
 σπεισασθαι τοῖς Ῥωμαίοις ἠθέλησε καὶ μάλισθ' ὅτι καὶ
 ὁ Πτολεμαῖος πρέσβεισ ἐκ τῆσ Αἰγύπτου πέμπων
 συνήλλατιεν αὐτοῦσ καὶ τινων λόγων σφίσι γενομένων

IV. Fol. 212. A. b.

ρήνην οὐκέτι ἤτησεν ἀλλὰ
 δ[ὲ Αἰτ]ωλοῦσ ἀπὸ τῆσ συμμαχίας τῆσ τῶν Ῥωμαίων
 ρ τιν ἀποσπάσασ, [φιλ]ίου[σ] ἐποίησατο; οὐ μέντοι
 καὶ ἐπράχθη τι μνήμησ ἄξιον, οὐθ' ὑπ' ἐκείνων οὔτε
 ὑπ' ἄλλων τινῶν οὔτε τότε οὔτε ἐν τῷ ὑστέρω ἔτει ἐν ᾧ
 Λουκίος τε Οὐτετούριος καὶ Καικίλιος Μέτελλοσ ὑπάτευ-
 σαν· καίπερ σημείων πολλῶν καὶ δυσχερῶν τοῖσ Ῥω-
 μαίοις γενομένων· ἀρνίον τε γὰρ ἀρῶνοθῆλυ ἐγεν-
 νήθη καὶ σηῆνοσ ὅ εἰον ὠφθη κατὰ τε
 τῶν θυρῶν τοῦ ναοῦ τοῦ Αἰὸσ τοῦ Καπιτωλίου ὄφεισ
 δύο κατώλισθον καὶ ἰδρῶτι πολλῇ αἶ τε θύραι τοῦ Ποσει-
 δονίου καὶ ὁ βωμὸσ ἐρῶνῆ ἐν τε Ἀντίῳ στάχυεσ αἱματώ-
 δεισ θερίζουσι τισὶν ὠφθησαν καὶ ἐτέρωθι γυνή κέ-
 ρατα ἔχουσα ἀνεφάνη· κεραννοὶ τε ἐς ναοῦσ πολλοὶ

Fol. 214. B. a.

V. Fol. 213. a.

σχοιτες· στρατόπεδ[όν] τε ἐν ἐπιτηδείῳ ἐποιήσαντο, καὶ
 πᾶν αὐτὸ σταυρώμα[σι] περιεχάραξαν, χάρακας ἐπ' αὐτὸ
 τοῦτ' ἐνεγκάμενοι· [οὐκέ]τι τε κατεσκεύαστο, καὶ δράκων
 παρ' αὐτὸ μέγας διὰ [τ]ῆσ' ἐπὶ τὴν Καρχηδόνα φερούσης
 ὁδοῦ παρείρπυσεν· ὥστε καὶ ἐκ τούτου τὸν Σκιπίωνα
 κατὰ τὴν περὶ το[ύτ]ων . . [ἐ]αυτοῦ φήμην ἐπιθαρσή-
 σαντα προθυμότη[ε]ρ[ον τὴν τε] χῶ[ρ]αν πορθῆσαι, καὶ
 ταῖς πόλεσι προσμί[ξ]αι· καὶ τινὰς καὶ εἶλεν αὐτῶν· οἱ τε
 Καρχηδόνιοι μηδ[έ]πω . φ [π]α[ρ]εσκευασμένοι ἡσύ-
 χασον· καὶ ὁ Σύφαξ [τῆ] γ[ε] μ[ὲν] δόξῃ φίλος αὐτῶν ἦν τῷ δὲ
 ἔργῳ ἐκ μέσου εἰστή[κει]· κελ[εῦ]ον γὰρ πρὸς τὸν Σκιπίωνα
 καταλλαγὰς αὐτοῦ . . ρ α ε σ χ . . . [οὐκ] ἐβούλετο κρατή-
 σαντας τοὺς ἑτέρο[υ]σ τῶν τε ἑτέρων] ἅμα καὶ ἑαυτοῦ
 δεσπότας γενέσθαι, ἀλλ' ἔτι ἀντιπάλο[υ]σ ὅτι μάλιστα
 ἀλλήλοισ' ὄντας ἐ[αυτῶ]ν δ[ια]λλ[ά]ξαι. Ἐγκειμένου δ' οὖν
 τῆ χῶρᾳ τοῦ Σκι[πί]ωνος] χος ἦν δὲ
 φ . ξ . . εινος μὲν τὸν
 διεστ . . . [ἀ]νεπισθῆ πρὸς
 [τοῦ Μασινίσου] χω [Κα]ρχηδονίους
 ν πολεμικῶν

Fol. 212. B. a.

ομ . . . ριασ ἐν π νε . . . ε . φ . . . σιν ἐπιστεῦετο
 κακ τούτου προ δ . . ν . . ἐνήδρευεν
 ἔσ χωρία ἐπιτήδ[εια, οἷ] ἔμελλον . . . χα καταδρομὴν ποι-
 ούμενοι ὑποφει[ύγειν], ἐπι τοὺς ἐπιδιώξαι
 σφᾶσ ἐθελήσου[ν]τ[ας] γ[ε]νομ[ένου] δὲ τούτου καὶ τῶν Καρχη-
 δονίων ἐπέξελεθ[όντων] [καὶ] ἐκ[είνοι]σ[ι] καὶ δι . . . ου κατὰ τὸ
 συγκείμενον τραπομ[ένου]σ ἀνὰ κράτος ἐπισπομένον
 ὃ τε Μασινίσασ[σ] μετὰ τῶν] ἀμφ' αὐτὸν ἰπέων ὑπολή-
 φθεις κατὰ νῶ[του τοῖ]σ διώκου[σι]ν ἐγένετο καὶ ὁ Σκιπί-
 ων ἐξαναστάσ ἐκ τοῦ λόχου] ἐπι[ώ]ν ἀπήντησεν αὐτοῖσ
 ὥστ' ἀμφιβόλουσ [δί]χα ἀποληφθέντας καὶ ἀποθανεῖν
 πολλοὺσ καὶ ἀλ[ῶ]ναι] δ . ε καὶ τὸν Ἄωννα· πυθό-
 μενος δὲ τοῦ[το] ὁ Ἄσδρ[ο]ύβασ τὴν μητέρα τοῦ Μασι-

VI. Fol. 213. B.

Fol. 214. B. b.

νίσσου συνέλαβε καὶ ἐκείνοι μὲν ἀν[τ]απεδόθησαν· ὁ δὲ δὴ Σύφαξ εὖ τε εἰδὼς, ὅτι ὁ Μασινί[σ]σας οὐ Καρχηδονί-
οις μᾶλλον τι ἢ καὶ αὐτῷ πολεμήσει καὶ φοβηθεῖς, μὴ
ἐν ἐρημίᾳ συμμάχων, ἀντι ἐκείνοι[οι] ἐγκαταλειφθέντες
ὑπ' αὐτοῦ πάθωσι, γένηται, τὴν [τε] προσποιήτων πρὸς
τοὺς Ῥωμαίους φιλίαν ἀπέπε· [καὶ] τοῖς Καρχηδονί-
οις φανερῶς συνῆ[εν]. οὐ μέντοι [γε] καθαρῶς, ὥστε καὶ
ἀνθίστασθαι σφισιν, ἀλλὰ ἀδεῶς [ἐ]κείνοι καταθέοντες
λείαν τε πολλὴν ἤγον, καὶ συχνοῦ[σ] τῶν ἐκ τῆς Ἰταλίας
ὑπὸ τοῦ Ἀννίβου πρότερον ἐς τὴν Αἰ[β]ύνην πεμφθέντων
ἐκομίσαντο· καταφρονήσαντές τ[ε] αὐτῶν διὰ ταῦτα καὶ
ἐπὶ τὴν Οὐτίκην ἐπεστράτευσαν· [Ἰ]δόντες οὖν τοῦτο ὁ τε
Σύφαξ καὶ ὁ Ἀσδρούβας καὶ δείσαν[τες] περὶ αὐτῆς οὐκέτ'
ἐκαρτέρησαν ἀλλ' ἀντεπελθόντ[ε]ς ἔλ]υσαν τὴν πολιορ-
κίαν, μὴ τολμησάντων αὐτῶν εἰ [πρὸς] ἀμφοτέρους ἅμα
ἀγωνίσασθαι καὶ οἱ μὲν ἐκ τούτου κατὰ χώραν ἐχείμασαν,
τὰ ἐπιτήδεια τὰ μὲν αὐτόθεν [λαμβάνόμενοι, τὰ δὲ ἐκ]
τῆς Σικελίας τῆς τε Ἰσθαμοῦς μ[εταπεμπόμενοι· αἱ γὰρ]
νῆες σφίσι αἱ τὰ λάφυρα [εἰς Ἰταλίαν ἄγουσαι καὶ]
τροφήν ἂν ἐπήγον. Ἐν δὲ τῇ [Ἰταλίᾳ κατὰ τὸν πρὸς Ἀννίβαν]

Fol. 212. B. b

Πόλεμον οὐδὲν μέγα ἐπράχθη. Π[ρ]οῦπλιος γὰρ Σεμπρώνιος
μάχη τινὲ βραχεῖα νικηθεῖς [ὑπὸ τοῦ Ἀννίβου ἀντε-
πεκράτησεν αὐτοῦ. Ὁ δὲ δὴ Λιούσιος καὶ] ὁ Νέρων τιμη-
τεύσαντες τοῖς τε Λατίνοις τοῖς προ]λιποῦσι τὴν συ-
στρατείαν καὶ διπλοῦν ἀποδι[δόναι] πληῆθος τῶν
στρατιωτῶν προσταχθεῖσι διδόναι ἀπ]ογραφὰς ἐπήγ-
γειλαν, ὅπως καὶ ἄλλοι χρήμα[τά] σφισι συνεισφέρωσι
καὶ τοὺς ἄλλοις ἀτελεῖς μέχρις τότε οὐ[σ]ιας ὑποτελεῖς ἐ-
ποίησαν· τοῦτο δὲ οὐκ ἄλλων [ἔνεκ]α, ἀλλ' ὅτι ὁ Λιούσιος
ἐπράξε τε αὐτὸ ἀμνόμενος το[ῦ]σ πολί[τ]ας ἐπὶ τῇ κατα-
ψηφίσει· καὶ ἐπὶ κλησιν ἀπ' αὐτοῦ ἔλαβε· Σαλινατώρ γὰρ
ἐπωνομάσθη. Διὰ τε οὖν τοῦτο [περιβ]όητοι οἱ τιμηταὶ
οὗτοι ἐγένοντο, καὶ ὅτι τε ἀλλήλου[σ] τῶν] τε ἵππων παρεί-
λοντο, καὶ αἰραρίους ἐποίησαν εἰ[]όντες κατὰ τὴν

IX. Fol. 220. B. b.

αἰχμαλώτους
 ε Τερέντιος εἶς
 β]ουλῆς ὧν πῖλιον
 ν· καὶ ὡς τινα
 υθῆσαι Σκιπίων
 [μὲν οὖν μέγας ἐκ τούτων ἤρετο· Ἀννί]βας δὲ καὶ ἐς δι-
 [κην παρὰ τοῖς οἰκείοις ἤχθη καὶ ὡς τὴν τ]ε 'Ρώμην δυνη-
 [θεῖς λαβεῖν καὶ μὴ θελήσας καὶ] τὴν λείαν τὴν
 [ἐκ τῆς Ἰταλίας σφετερισάμενος κατηγορή]θη· οὐ μὲντοι καὶ
 [εἶλω, ἀλλὰ καὶ τὴν μεγίστην τῶν Καρχηδονίων ἀρ-
 [χὴν οὐκ εἰς μακρὰν ἐπετρούπη] τα μὲν ἐπὶ τε
 ν ὑπᾶτων γει-
 τ]ῆ Σικελία βε-

X. Fol. 219. B. b.

νοι Μάρκος
 πον πεμφθεῖς·
 ε]πὸ τῶν στρατη-
 παρ' αὐτῶν ἤ-
 ὠ]ρθωσε· πρεσ-
 ην τοῦ Φιλίππου καὶ
 τέ τινα ὃν αὐτὸς
 Καρχηδο]νίοις ἐπεπόμφει
 υτος οὐδὲν εἶρη-
 ν κεκρατηκότες
 πολέμους· τῷ μὲν
 ε δὴ δόξη οὐδὲν σμι-
 κροτέρους κατέστησαν.

XI. Fol. 220. A. a.

... καὶ διέτριψαν συχνὰς ἡμέρας, ἔς μὲν παρῶτα-
 ξιν μὴ συνιόντες, ἀκροβολισμοῖς δὲ τισι καὶ πείραις
 τῶν τε ψιλῶν καὶ τῶν ἰππέων χρώμενοι· οἱ μὲν γὰρ
 Ῥωμαῖοι ἠπείγοντο ὅτι τάχιστα συμβαλεῖν· τῇ τε
 γὰρ δυνάμει ἔρῶντο καὶ τροφήν οὐ πολλὴν εἶχον,
 καὶ διὰ ταῦτα πολλάκις καὶ πρὸς τὸ χαράκωμα σφῶν Ὅπως εἰ
 προσέμισγον. Ὁ δὲ δὴ Φίλιππος τοῦ μὲν ὅπλοιο ἀ- Φίλιππος
 σθενέστερος ὢν, τῇ δὲ παρασκευῇ τῶν ἐπιτηδείων τρωθεῖς
 διὰ τὸ τὴν οἰκίαν οἱ ἐγγύς εἶναι προφέρων ἀνεῖχεν, ἠττήθη
 ἐκτροχούσθαι αὐτοῦς ἀμαχεὶ προσδοκήσας· καὶ εἶπερ βα. —
 ἐκεκριτήκει τῆς γνώμης, πάντως ἄν τι ἐξιργαστο-
 νῦν δὲ καταφρονήσας τῶν Ῥωμαίων ὡς φοβουμέ-
 νων αὐτὸν, ὅτι πρὸς χωρίον τι, ὅθεν ἐπιτιτίσασθαι
 σφισι λῶιον ἦν μετέστησαν, ἐπῆλθέ τε αὐτοῖς ἀρπα-
 γὰς ποιουμένοις ἀπροσδόκητος, καὶ τινὰς καὶ
 διέφθειρεν· αἰσθόμενος δὲ τοῦτο ὁ Γάλβας ἐπεξέδρα-
 [μεν ἐκ τοῦ στρατο]πέδου καὶ προσπεσὼν αὐτῷ μὴ

XII. Fol. 219. A. a.

προσδεχομένῳ πολλῷ πλείους ἀνταπέκτεινεν· [ἠττή-]
 θεῖς τε καὶ προσέτι καὶ τρωθεῖς οὐκέτι κατὰ χώραν ἔ-
 μεινεν· ἀλλ' ἡμέρας τινὰς πρὸς ἀναίρεσιν καὶ ταφήν
 δὴ τῶν, νεκρῶν σπεισάμενος ἔπειτα ὑπὸ τὴν πρῶ-
 τὴν νύκτι ἀπανέστη· οὐ μέντοι ὁ Γάλβας ἐπεδίωξεν
 αὐτόν· τῇ τε γὰρ ὑπορίᾳ τῶν τροφῶν καὶ τῇ ἀπει-
 ρίᾳ τῶν χωρίων, τὸ δὲ δὴ πλεῖστον καὶ τῇ ἀγνωσίᾳ
 τῆς παρασκευῆς αὐτοῦ καὶ δέει, μὴ ἀπερισκέπτως
 ποι προχωρῶν σφαλῆ, οὐκ ἠθέλησεν περαιτέρω
 προχωρῆσαι, ἀλλ' εἰς τὴν Ἀπολλωνίαν ἀνεκομίσθησαν.
 Καὶν τούτῳ καὶ ὁ Ἀπούστιος μετὰ τῶν Ῥοδίων καὶ μετὰ
 τοῦ Ἀττάλου περιπλέων συχνὰς μὲν νήσους ἐχειρῶ-

XIII. Fol. 220. A. b.

οἱ Ἰνσουμυροὶ ἐταράχθησαν· Ἀμίλκας γάρ [τισ Καρ-]
 AMIA χηδόνισ τῆ τε Μάγωνι συστρατεύσας καὶ ἐν τοῖς
 ΚΑΣ χωρίοις ἐκείνοις ὑπομείνας τέσσο μὲν ἡσυχίαν
 × εἶχεν, ἀγαπῶν εἰ διαλάθοι· ἐπεὶ δ' ὁ Μακεδονικὸς πό-
 ΚΑΡ λεμος ἐνέστη, τούτ τε Γαλάτας ἀπέστησε τῶν Ῥωμαίων
 καὶ μετ' αὐτῶν ἐπὶ Αἴγυος στρατεύσας καὶ ἐκείνων τινὰς
 προσεποιήσατο· μάχης δέ σφισι μετὰ ταῦτα πρὸς τὸν
 Λούκιον Φούριον στρατηγὸν γενομένης
 ἐπρεσβεύσατο σπονδῶν δεόμε[νοι]. Καὶ οἱ μὲν [Αἴγυες]
 ἔτυχον αὐτῶν· τότε δ' ἄλλοι
 χ . . . ἐν ἄλλοις Γαλάτας
 αἰρεσιν κ . σ δεινὸν μὲν . . . η .
 σ υ ν ε η μ . δ . μ . ν
 ἐκυρίευν ε
 ταις ἐπε . φ α κ ε σ τ . . δ . γεω ν
 . . . οὐκ . . . ε ε υ . ε σ τ η ν μ ν . μ η ν . . . ι χ θ ρ ε ῖ ο
 δ ι η . η [

XIV. Fol. 219. A. b.

[τῶν ἐπιμ-]

κίων τυχεῖν ἤξιόν· λόγων τε ἐπ' ἀμφοτέρα πολλῶν γε-
 νομένων· οἱ μὲν γὰρ ἄλλως τε καὶ πρὸς τὴν τοῦ Αὐρηλί-
 ου κακοήθειαν συνεσπούδαζον αὐτῷ καὶ τὴν τε νίκην
 ἐμεγάλυνον καὶ παραδείγμασι πολλοῖς ἐχρῶντο· οἱ
 δὲ τῆ τε τοῦ ὑπάτου ἰσχυῖ ἠγωνίσθαι αὐτὸν ἔλεγον,
 μηδεμίαν ἰδίαν αὐτοκράτορα ἀρχὴν ἔχοντα, καὶ
 προσέει καὶ λόγον παρ' αὐτοῦ ἀπήτουν, ὅτι τὰ προστα-
 χθέντα οὐκ ἐπεποιήκει, ὅμως ἔλαβεν αὐτά· καὶ ὁ μὲν
 ἐκεῖνος πρὶν τὸν Αὐ[ρηλίον] ε . . . θεο . . . ν ἑώρτασεν.

Οὐδὲ δὴ Οὐερμίνα ε σ τ . . ε μὲν πα
 ρὰ τῶν . χ
 χ

Οὐερ-
 μινα
 Συφα
 κοσ .

Fragmenta I. II. III. IV.

Primae schedulae tres quomodo coniunctae fuerint, supra iam expositum est. Non tamen ita parcus membranae fuit librarius, ut folia duo continua in quattuor schedulas pari fere magnitudine dissecaret, id quod commode ita facere poterat, ut figura supra posita (p. 452.) demonstravi, sed inter schedulam inferiorem (HI) et superiorem (LA) parvo tantum spacio relicto non plus quam quattuor versus exsecuit; quae schedula quum reliquis multo angustior esset, abiecta est. Id quale sit, optime intelligi potest e fragm. V. et VI., quorum versus quum in eadem linea sint, in qua sunt prioris folii versus, parem versuum numerum in utroque folio perisse manifestum est. Quare quum continua sint fragmenta II. et III., inter I. contra et II., itemque inter III. et IV. quattuor versus desunt.

De quibus rebus agatur, optime licet intelligere e Zonarae excerpto, quod legitur lib. IX. c. 11. pag. 436. 'Ο μὲν οὖν Σύραξ διὰ ταῦτα τοῖς Καρχηδονίοις προσέθετο, [Fragm. I.] καὶ ὁ Μιασινίσσας τὰ τῶν Ῥωμαίων ἀνθελίετο καὶ χρησιμώτατος αὐτοῖς διὰ πάντων ἐγένετο. Σπιρίων δὲ πάντα τὰ ἐντὸς τοῦ Πυρηναίου τὰ μὲν βίβλῃ, τὰ δὲ ὁμολογία προσποιησάμενος εἰς τὴν Αἰβύην στείλασθαι ἤτοιμάζετο. Οἱ δ' ἐν Ῥώμῃ τὰ μὲν φθόνῳ τῶν κατορθωμάτων αὐτοῦ, τὰ δὲ φόβῳ μὴ ὑπερφρονήσας [Fragm. II.] τυραννίσῃ, ἀνεκαλέσαντο αὐτὸν, δύο τῶν στρατηγῶν διαδόχου αὐτῷ πέμψαντες. Καὶ ὁ μὲν οὕτω τῆς ἀρχῆς ἐπαύθη. [Fragm. III.] 'Ο δὲ γε Σουλπίκιος μετὰ τοῦ Ἀττάλου κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον Ὠρεὸν μὲν προδοσίᾳ, Ὀποῦντα δὲ ἰσχυρῶς κατέσχευε. Ὁ γὰρ Φίλιππος οὐκ ἠδυνήθη αὐτοῖς ἐπαμῦναι διὰ ταχέων, τὰς διόδου προκατασχόντων τῶν Αἰτωλῶν. Ὅψὲ δὲ ποτε ἐπελθὼν εἰς τὰς ναῦς αὐτοῦ τὸν Ἀτταλον καταφρυγεῖν ἐβίασατο. Ὁ μὲντοι Φίλιππος σπείσασθαι τοῖς Ῥωμαίοις ἠθέλησε καὶ τινῶν λόγων αὐτοῖς γενομένων [Fragm. IV.] τὰ μὲν τῆς εἰρήνης ἀφείθη, τοὺς δ' Αἰτωλοὺς ἀπὸ τοῦ συμμαχεῖν τοῖς

Ῥωμαίοισι μεταθέμενος φίλους ἑαυτοῦ ἐποίησατο. Post haec Zonaras breviter memorato, contra Hannibalem nihil rerum gestum esse, statim transit ad Consules P. Scipionem, C. Licinium Crassum, de quibus vid. Liv. XXVIII. c. 58. omis- sis L. Veturio, Q. Caecilio Metello, qui in fragmento IV. appellantur et apud Liv. XXVIII. c. 10. qui ib. c. 11. etiam prodigia fere eadem narrat.

In Fragm. I. primis versibus agitur de Masinissa, qui cum Silano clam congressus relictis Carthaginiensium parti- bus ex Hispania in Libyam fugit, quod breviter narrat Liv. XXVIII. c. 16. qui quod subitae huius mutationis causam evidentem ullam fuisse negat, non satis convenit cum Dione, qui, si Zonarae fides haberi debet, causam fuisse narravit, quod Asdrubal Sophonidem filiam Masinissae desponsatam Syphaci in matrimonium dedit; Livius id aliquanto post ac- cidisse narrat lib. XXIX. c. 23. Versu 11, mirum est quod legitur Ἀνιβάλ, accentu obscurato, pro Ἀνίβαλ, qua forma alibi utitur Cassius; reliqui tamen illam; nec dubitare licet de scriptura.

In Fragm. II. quamquam perierunt antea quattuor ver- sus et pars eius, qui primus servatus est, in quo eam ob causam ϑ, quod etiam ν esse potest, et οὐκ dubia sunt, appa- ret tamen argumentum idem continuari; exponuntur enim eorum metus, qui Scipionem imperio privabant, quod ratio- nem iudicabant esse eo non ad illius dominatum et gloriam sed ad suam libertatem et salutem uti. Livius quidem de eiusmodi querelis tacet, neque ei cum Cassio de consulatu promisso convenit; vid. lib. XXVIII. c. 38.

In Fragm. III. quod continuo sequitur secundum, ob- scura admodum est vox tertia, quae paene legi possit φέ- ρουσιν, aut γέρουσιν; neutrum tamen aptum est nec est lit- tera ulla plane certa. Item versu tertio post δὲ perierunt duae litterae aut una latior; est enim ibi membrana perfo- rata; quae sequuntur obscura sunt; ἰσχυρὸν potest etiam

ἰσχυροῦ legi. Versu quarto facile est e Zonara scribere *διὰ ταχέων*, sed id agnosci in *χθ* non potest; nec magis sequi Zonaram licet in versibus quinto et sexto, in quorum alterutro Opuntis nomen scriptum fuerit necesse est. Ceterum easdem res accuratius narrat Liv. XXVIII. c. 5. sqq. Quod autem in margine bis legitur [Ⓜ], est id ipsum, quod in recentioribus codicibus scribitur (*η*, i. e. *σημειῶσαι*; et vero *σ* litteram etiam alibi in his fragmentis vidi circulo significari, veluti *πρ*[Ⓜ] i. e. *πρὸς*.

Fragm. IV. quid contineat, dixi iam supra; eius prima vox haud dubie est *εὐρήνην*; tamen et haec et sequentes fere dimidiatae sunt, ultimaque pars versus tota resecta est. Versu 9. quale *σμήνος* narretur, extricare non possum; nec Livius hic apum aut vesparum examen memorat.

Fragmenta V. et VI.

continua sunt; habemus enim hic unius folii paene integras duas paginas, siquidem tres schedulas recte coniungimus, quae sunt, ut figura supra posita utar, partes BL, PE, FG, ita quidem, ut pagina ima ad summam in duas partes fere pares divisa sit, quarum exterior una integra schedula continetur; interior vero duabus. Neque eae tamen tam accurate cohaerent, ut non aliqua certe desint; nam primum inter duas illas interioris partis schedulas perierunt quattuor versus dimidii; deinde vero hae ipsae schedulae, quum semel a tertia divisae essent, iterum eis tenuis margo ablatus est et quidem is ipse, quo tertiae schedulae adhaeserant, quo factum est, ut, ubi eas coniungas, non integri versus existant, sed desint in medio aut una aut duae vel etiam tres litterae; non enim pari ubique latitudine fuit margo e medio sublatus. Accedit praeterea, quod schedula illa tertia 213. in pagina recta magnam partem pessumdata est glutine; qua de re pagina haec integra restitui non potest; neque enim Zonaras ubique certum auxilium praestat. Is enim lib. IX. c. 12. pag. 438. scribit sic: *Ταῦτα εἰπὼν* [Scipionem

dicit in Sicilia adhuc versantem, quum orationem habuisset ad milites, quam refert etiam Livius XXIX. c. 24.] μηδὲν ἔτι μελλήσας ἐξανήχθη καὶ πρὸς τὸ ἀκρωτήριον τὸ καλούμενον Ἀπολλώνιον προσορμίσας τὰς ναῦς, ἐστρατοπεδεύσατο καὶ τὴν χώραν ἐπόρθει, προσέμισγέ τε ταῖς πόλεσι καὶ εἰλέετινας. Ἐγκειμένων δὲ τῶν Ῥωμαίων τῇ χώρᾳ, Ἄνων ὁ Ἰππαρχος, υἱὸς ἂν τοῦ Ἀσδρούβου τοῦ Γίσγωνος, ἀνεπίσθη πρὸς τοῦ Μασινίσσου ἐπιθέσθαι αὐτοῖς. Ὁ οὖν Σκιπίων ἰπέασ πέμψας τινάς, χωρία πρὸς καταδρομὴν ἐπιτήδεια ἐληίζετο, ἵν' ὑποφεύγοντες ἐπισπάσωνται τοὺς ἐπιδιώκοντας. Τῶν οὖν Καρχηδονίων ἐπισπομένων αὐτοῖς κατὰ τὰ ξυγκείμενα τραπομένοις, ὁ Μασινίσσας τε κατὰ νότου γενόμενος μετὰ τῶν ἀμφ' αὐτὸν ἐπέθετο τοῖς διώκουσι, καὶ ὁ Σκιπίων ἐκ τοῦ λόχου ἐπεκδραμὼν προσέμιξεν αὐτοῖς. Καὶ πολλοὶ μὲν ἐφθάρησαν, πολλοὶ δὲ καὶ ἐάλωσαν καὶ ὁ Ἄνων αὐτός. Διὸ ὁ Ἀσδρούβας τὴν μητέρα τοῦ Μασί [Fragm. VI.] νίσσου συνέλαβε καὶ ἀνταπεδόθησαν. Ὁ δὲ Σύφαξ τῆς πρὸς Ῥωμαίους φιλίας τὴν δόκησιν ἀπειπὼν φανερώσ τοῖς Καρχηδονίοις συνήρατο. Οἱ δὲ Ῥωμαῖοι καὶ ἐληίζοντο τὴν χώραν καὶ συγχροὺς τῶν ἐκ τῆς Ἰταλίας ὑπὸ τοῦ Ἀννίβου πρὸς τὴν Λιβύην πεμφθέντων ἀνεκομίσαντο καὶ κατὰ χώραν ἐχείμασαν. Μετὰ δὲ ταῦτα Γναίου Σκιπίωνος καὶ Γαῖου Σερουιλίου ὑπατευσάντων οἳ τε Καρχηδόνιοι ἐλαττωθέντες τῆ πολέμῳ συμβῆναι ἐθέλησαν καὶ ὁ Ἀννίβας καὶ ὁ Μαγὼν ἐκ τῆς Ἰταλίας ἐξέπεσον. Sic Zonaras transit ad narrandum belli exitum, ommissa magna parte fragmenti; et vero plura exempla in reliquis quoque fragmentis satis docent res Romanorum domesticas et forenses, nisi admodum singulares essent, non visas esse Zonarae memoratu dignas, in reliquis vero ipsa tantum facta, non vero quae de illis hominum iudicia fuerant, aut quae forte ipse Cassius Dio se existimare dixisset. Commode tamen accidit, quod aliqua certe haud dubia supplementa e Zonara assumere licet; de reliquis, quae ego aut omisi aut minus probabilia posui, viderint alii.

Ceterum si quis miretur inaequalem litterarum numerum, quas in medio addidi, cogitandum est, non solum ipsam illam schedulam, quae ibi intercidit, inaequalem fuisse, quippe quae in parte summa admodum angusta fuerit paulatimque versus imam partem latior facta, sed haud exiguum discrimen etiam in ipsis litteris esse, quarum nonnullae amplius spacium desiderant, ut χ , η , δ , θ , aliae vero arte inter se iunguntur, ut $\epsilon\iota$, $\epsilon\nu$, $\epsilon\sigma$, $\epsilon\sigma\tau$, $\epsilon\tau$, $\sigma\tau$, $\sigma\pi$; quo accedit quod aliquando margine illo inter voces duas ablato nihil fere periit nisi spacium vacuum; denique quod in utraque parte quas posui extremas litteras, modo prope attingunt marginem ipsum aut etiam dimidia tantum sunt et ultra porrectae fuerant, modo sunt a margine remotiores ita ut spacium aliquod relinquatur, quod solet interesse inter vicinas litteras, aut etiam pars aliqua dubia litterae proximae appareat, quae omnia singulatim persequi opus non erat.

De rebus ipsis, quae hic narrantur, conferendus est Liv. XXIX. c. 28. sqq.

Fragm. V. versu 2. utrum *περιεχάραξεν* an *περιέφραξεν* scriptum sit, dubius sum. De portento, quod deinceps narratur, alibi nihil traditum reperio, nec *οὐκέτι* cur scriberem aliam causam habui, quam quod nihil melius succurrebat; constructio autem quae fit sequente *καὶ* neminem offendet; ea enim quum apud alios plurimos, tum apud Xenophontem satis frequens est, de quo vid. Krüger ad Anab. I, 1.

Versu 9. ante φ apparent vestigia aut η aut $\epsilon\sigma$ aut $\epsilon\nu$ litterarum; supplendum videtur verbum, quod fere significet *ἐπικουρεῖν* aut *ἐφορμᾶν*.

V. 11. scripserim *πράττεσθαι* aut simile quid; admodum enim dubiae sunt quas posui litteras.

Quae deinceps sequuntur, maxime a v. 17., vix poterunt probabiliter restitui; e Zonara intelligitur, post *ἀνεπίσθη* pro quo scriptum videtur *ἀνεπίσθη*, legi fere posse *κατὰ χωρία Καρχηδονίους ἀνεπιτήδεια ἐπιθέσθαι τοῖς Ῥωμαίοις*;

deinde autem verisimile est causas exponi, cur fides habita sit Masinissae, quod inest in *ἐπιστεύετο*, inter quas putem τῶν πολεμικῶν ἐμπειρίαν fuisse. Manifestum autem est ex hac re, siquidem Dionem auctorem sequimur, Masinissam tum adhuc in Carthaginiensium exercitu militasse et inter ipsum proelium, ad quod Hannonem deduxerat, descivisse; neque aliter intelligi aut suppleri debent, quae deinde de ipso proelio narrantur. Livius contra lib. XXIX. c. 34. Masinissam iam antea descivisse, tum vero in Scipionis exercitu pugnasse tradit.

Versu 28. scriptum video perspicue *ἐπισπωμένων*; praetuli tamen *ἐπισπομένων*, quod et Zonaras habet et reliquis magis videtur accommodatum esse; neque enim facile sit aliud hic nomen intelligere, quam quod praecessit τῶν Καρχηδονίων.

Fragm. VI.

Hoc praecedenti continuatum multo integrius est; quae desunt recte me puto restituisse, ubi paucae litterae quaerendae erant, nisi quod dubito de versu 24., nec aptum quicquam succurrit in versu ultimo, ubi etiam litterae et dubiae sunt. Maior dubitatio esse potest, ubi plura perierunt, in versibus quattuor mediis; sunt tamen, quae supplevi, commoda certe et ad rem apta.

De Sempronii Hannibalisque proeliis egit Livius XXIX, c. 36. et de M. Livii Salinatoris Caiique Claudii Neronis censura ib. cap. seq.

Ceterum dubitandum non est quin inter duo folia, quorum prius desinit in fragm. IV., alterum incipit a fragm. V., quoniam haec continua non sunt, duo alia folia interiecta fuerint, quibus continebantur ea, quae Zonaras breviter lib. IX. capp. 11. et 12. narravit, in quibus praecipua sunt Scipionis consulatus eiusque apparatus ad bellum in Africa gerendum, commoratio in Sicilia, traectio in Africam, inter quae pax cum Philippo facta et Locrorum frustrata proditio intercedit.

Deinde vero inter fragm. VI. et VII. quot folia fuerint, haud facile dixerim; neque enim sciri potest ex quinque his schedulis, quot cuiusque fasciculi folia fuerint; si quattuor fuisse ponamus, id quod mihi quidem verisimillimum videtur, quoniam probabile est, schedulas duas reliquas non secundi et tertii sed primi et quarti foliorum partes esse, statuendum est, post fragm. VI. totum aliquem fasciculum periisse. Contra si sex folia fasciculi cuiusque fuerint, putabimus prioris fasciculi sextum, sequentis vero primum hic deesse, quae duo vix potuerunt capere bellum totum in Africa gestum et quae alia narranda fuerunt usque ad pacem cum Carthaginiensibus factam.

Accedo iam ad fragmenta schedularum 219. et 220., quae binorum foliorum partes sunt, olim coniunctae; et certissime id quidem cognoscitur e fragmentis XI. et XII., quae continua esse manifestum est; nihil enim interpositum fuit inter verba *καὶ προσπεσὼν αὐτῷ μὴ προσδεχομένῳ*. Apparet igitur, schedulam 220. superiorem, 219. inferiorem fuisse; neque eae tamen ita dissectae sunt, ut non aliquid in medio periret; quum enim schedulam 220. ab altera parte voluisset librarius minus latam esse, quam in altera est, iterata sectione partem eius infimam abscidit, et quidem oblique, ita ut quum in sched. 219. a. lineam primam non laesisset nisi in ultimis 12. litteris, quarum imae tantum partes supersunt, paulatim deinde ascenderet, schedulaeque 220. lineam ultimam fere in medio tangeret reliquamque eius partem interiorem auferret, inter fragmenta VII. et VIII. vero, itemque in versa pagina inter IX. et X. duos versus deleteret. Haec quattuor fragmenta ut ultimis quatuor praeponerem diverso ordine ab eo, qui est in schedulis 212. et 214., docebat et argumentum et ipsa etiam schedularum inclinatio aut fractura in medio conspicua; confirmavit deinde rem etiam Zonaras. Quum autem schedula 219. imos margines duorum foliorum complectatur, altera autem 220. ei continua fuerit, facile est computare,

quanta pars utriusque folii perierit; si enim ponamus, quod e fol. 213. apparet, cuiusque paginae 34. fuisse versus, inito eorum qui relictis sunt numero efficitur, inter fragm. VIII. et IX. sex, inter XII. et VIII. quinque versus periisse; inter fragm. X. et XI. vero aut item quinque versus perierunt, aut praeter eos duo etiam integra folia, si ea illis duobus interposita fuerunt, de qua re dubitare licet; probabilius tamen est, si Zonaram conferas, interposita fuisse folia; nam quae ille eo loco narrat, quamquam non sane admodum multa sunt, non tamen potuerunt in quinque aut sex versibus locum habere, etiamsi eadem plane verba fuissent; sed et easdem res probabile est pluribus verbis a Cassio narratas esse et alias fortasse nonnullas addiderat, antequam ad bellum a Sulpicio Galba gestum accederet, ut commode videantur intercedere posse folia duo inter fragm. X. et XI.

Fragmenta VII. VIII. IX.

pertinent ad pacem cum Carthaginensibus factam finito bello Punico secundo, et expleri possunt ex hoc Zonaræ loco, qui legitur lib. IX. c. 14. pag. 443. ed. Paris. *Τοιούτων δὲ γενομένων τῶν ὁμολογιῶν πρεσβεις ἐπὶ Ῥώμην οἱ Καρχηδόνιοι ἐστάλακσι· καὶ οἱ μὲν ἀπῆλθον· οὐ μέντοι καὶ ἡ Γερουσία τὴν πρεσβείαν ἐτοίμως ἐδέξατο, ἀλλ' ἐπὶ πολὺ ἠμφισβήτησαν ἀλλήλοισι ἐναντιούμενοι. [Fragm. VII.] Ὁ δὲ δῆμος τὴν εἰρήνην ὁμοθυμαδὸν ἐψηφίσατο, καὶ τὰς ὁμολογίας ἐδέξατο· καὶ ἔπεμψαν ἄνδρας, ἵνα μετὰ τοῦ Σκιπίωνος ἅπαντα διοικήσωσι. Καὶ αἱ συμβάσεις ἐπράχθησαν καὶ αἱ τριήρεις ἐδόθησαν καὶ ἐπαύθησαν καὶ τῶν ἐλεφάντων [Fragm. VIII.] οἱ μὲν πλείονος εἰς τὴν Ῥώμην ἀπήχθησαν· τῶν Μασινίσσα δὲ καὶ οἱ λοιποὶ ἐδώρηθησαν. Καὶ Ῥωμαῖοι μὲν τὴν Λιβύην ἐξέλιπον, τὴν δ' Ἰταλίαν οἱ Καρχηδόνιοι. Ὁ μὲν οὖν δευτέρος πόλεμος τῶν Καρχηδονίων ἔτει ἑκαδικαίῳ εἰς τοῦτο κατήντησε. Κάντεῦθεν ὁ Σκιπίων λελάμπηστο καὶ Ἀφρικανὸς ἐπεκέκλητο (Ἀφρικὴ γὰρ ἤδη ἡ περὶ Καρχηδόνα Λιβύη ὠνόμαστο), πολλοῖς δὲ καὶ ἔλευθερωτήσω*

προσηγόρευτο [Fragm. IX.], πολλοὺς πολίτας κομίσας αἰχμαλώτους· καὶ ὁ μὲν μέγας ἐκ τούτων ἤρετο. Ἀννίβας δὲ κατηγορητο παρὰ τοῖς οἰκείοις, ὡς τὴν τε Ρώμην λαβεῖν δυνήθεις καὶ μὴ θελήσας καὶ τὴν λείαν τὴν ἐκ τῆς Ἰταλίας σφετερισάμενος. Οὐ μὴν καὶ ἔάλω, ἀλλὰ καὶ τὴν μερίστην τῶν Καρχηδονίων ἀρχὴν οὐκ εἰς μακρὰν ἐπετράπη.

Fragmentum VII. aliquo modo redintegrare haud difficile est; apparet enim rationes in eo exponi, quibus movebatur populus, ut pacem concederet Carthaginensibus in summa miseria constitutis; cf. Liv. XXX. c. 42. Ceterum versu eo, qui primum huius fragmenti praecessit, novum caput indicatum fuisse videtur, ita ut supra descripsi; apparet enim pars maioris litterae in marginem productae, quae videtur fuisse O.

In Fragm. VIII. putavi ea narrari, quae leguntur apud Liv. XXX. c. 43. in eamque sententiam nonnulla supplevi, haud nescius lusum hunc esse neque verbum ullum praestari posse. In sequentibus de Scipionis honoribus videtur agi, quos memorat etiam Zonaras; et Terentius quidem, qui in

Fragm. IX. appellatur, fuit senator cognomine Culles, qui inter captivos a Scipione liberatus secutus eum est triumphantem pileo capiti imposito omnique deinde vita eum libertatis cultorem coluit, ut narrat Liv. XXX. c. 43. et 45.

Quod sequitur *fragmentum X.* pertinere videtur ad legationem in Macedoniam missam, de qua vid. Liv. XXV. c. 26. maximeque agi arbitror de iis, quae idem narrat ib. c. 42. Marcus autem ille qui lin. 1. appellatur, aut M. Furius est, qui tum Romam reversus Philippi legatos refutabat, aut quod potius credo, M. Aurelius, a quo ille e Macedonia missus erat. Linea 7. agi videtur de Sopatro, quem nomine appellat Livius. Zonaras omnia haec in breve contraxit, festinans ad enarrandum ipsum bellum Macedonicum, de quo deinde agunt

Fragmenta XI. et XII. ,

quae continua sunt et satis integra. Ad ea pertinet Zonarae locus lib. IX. c. 15. pag. 444. *Ῥαῖσος δ' ἐκ τῆσ νόσου ὁ Γάλβασ πλείω παρεσκευάσατο δύναμιν καὶ ἅμα ἔαριεῖσ τὴν Μακεδονίαν ἠπειγέτο. Ἐπεὶ δ' ἐπλησίασαν ἀλλήλοισ ἀντεστρατοπεδεύσαντο καὶ ἀκροβολισμοῖσ ἐχρῶντο τῶν ἱππέων καὶ τῶν ψιλῶν. Μεταστάντων δὲ τῶν Ῥωμαίων ἔστι χωρίον, ὅθεν ῥῆσ ἦν αὐτοῖσ ἐπισιτισασθαι, νομίσασ ὁ Φίλιππος, ὡσ φοβουμένουσ αὐτὸν μεταστῆναι, ἐπῆλθεν αὐτοῖσ ποιουμένοισ ἀρπαγὰσ ἀπροσδόκητοσ καὶ τινασ διέφθειρε. Καὶ ὁ Γάλβασ τοῦτο αἰσθόμενοσ ἐπέξεδραμεν ἐκ τοῦ στρατοπέδου. Καὶ προσπεσῶν αὐτῷ πολλῷ πλείουσ ἀνταπέκτεινεν. Ὁ δὲ γε Φίλιππος ἠττηθεῖσ καὶ τρωθεῖσ ὑπὸ νύκτα ἀπυνέστη. Οὐ μὲντοι αὐτὸν ὁ Γάλβασ ἐδίωξεν, ἀλλ' εἰσ τὴν Ἀπολλωνίαν ἀνεκομίσθη. Καὶ Ἀπούστιοσ δὲ μετὰ τῶν Ῥοδίων καὶ τοῦ Ἀτιάλου περιπλέων νήσοουσ συγνάσ ἐχειρώσατο.* Quae quamquam fere omnia ipsa Cassii Dionis verba sunt, pluraque confirmant, quae coniecturae reppereram, quum vehementer obscurata essent, tamen ibi maxime nos destituunt, ubi quid scriptum sit, indagare non possum; nam quod posui versu 10. *ἐκτρυχοῦσθαι*, hausi ex alio quodam loco Zonarae, qui legitur IX. c. 11. pag. 456. ubi aut Cassius locutionem eandem repetivit aut Zonaras eam ex hoc loco mutuatus est; scribit autem: *καὶ οἱ ὕπατοι νομίζοντεσ αὐτὸν καὶ ἄνευ μάχησ ἐκτρυχωθῆναι, ἀνείχον.* Et *ἐκτρυχωθῆναι* quidem quum propter latiores litteras *ωθη* longior vox sit pro relicto spacio, in quo nihil video nisi hoc fere: *ἐκτρυχ. . . τει. . .* posui praesentis infinitivum, qui ab illis vestigiis non nimis longe recedit. Deinde post *ἀμαχει* littera aliqua conspici videtur sequenti *π* prior, quae fere videtur *ο* vel *ει* esse; est enim fere forma latinae *q*; qua quid faciam nescio. Denique hoc nolo omittere, quod versu praecedente in *οἰκείαν* est obscuritas; pro *ο* enim aliqua altior altera est, et deinde *ικεῖαν*.

Fragmenta XIII. et XIV.

Horum magna pars inducto glutine ita absumpta est, ut nulla arte restitui potuerit; et in altero quidem quamquam posui versus 15., ultimi tamen non plane certum vestigium est, ut dubium sit, utrum utriusque schedulae viginti novem an triginta versus sint; sed sive quattuor sive quiuque supra eos positi fuerunt, ex his quidem Zonaras nihil servavit, qui statim post locum paulo ante adscriptum sic pergit: *Κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν χρόνον καὶ τὸς Ἀμίλκας Καρχηδόνιος τῷ Μαγῶνι συστρατεύσας ἐν Ἰταλίᾳ, κακεῖ ὑπομείνας, τέως μὲν ἡσυχίαν ἤγειν. Ὡς δ' ὁ Μακεδονικὸς πόλεμος ἐνέστη, τοὺς τε Γαλάτας τῶν Ῥωμαίων ἀπέστησε καὶ μετ' αὐτῶν ἐπὶ Λίγυας στρατεύσας τινὰς κάκεινων προσεποιήσατο. Λουκίῳ δὲ Φουρίῳ στρατηγούντι πολεμηθέντες ἠττήθησαν καὶ περὶ σπονδῶν ἐπηρεβέυσαντο. Καὶ οἱ μὲν Λίγυες ἐτυχον αὐτῶν, τοῖς ἄλλοις δὲ οὐκ ἐδόθησαν· ἀλλ' ἀντεστράτευσεν ἐπ' αὐτοὺς Ἀνρήλιος ὁ ὑπατος φθονήσας τῆς νίκης τῷ στρατηγῷ. Τῷ δ' ἐξῆς ἔτει πρὸς τοῦ Ἀμίλκου καὶ τῶν Γαλατῶν συνηρέθη πολλά καὶ δεινά. Γραῖόν τε γὰρ Βαίβιον στρατηγὸν ἐνίκησαν καὶ τὴν συμμαχίδα τῶν Ῥωμαίων κατέτρεχον καὶ Πλακεντίαν ἐπολιόρκουν, καὶ ἐλόντες κατέσκαψαν.* Post haec Zonaras ~~statim~~ ad res Graecas Macedonicasque redit, omissis iis, quae de L. Furii triumpho et de Vermina Dio narraverat; et de illo quidem vid. Liv. XXXI. c. 25. 47. sqq. de hoc ib. c. 11. et 19.

Singulare est, quod Insubres *Ἰνσουμικροί* appellantur; sed scriptura hic dubia non est; accentum nullum video. Deinde apertum vitium est in versu 8., ubi scriptum est *φρούριον*.